

Стојана Кобања*

проф. др Ранка Рачић,
ВАНПАРНИЧНО ПРОЦЕСНО ПРАВО,
Правни факултет у Источном Сарајеву, Правни факултет у
Бањој Луци, Графомарк, 2013. стр. 210

doi: 10.7251/GPF1404287K

Ванпарнично процесно право Републике Српске представља врло неконзистентну цјелину. Иако је у Републици Српској 2009. године усвојен Закон о ванпарничном поступку, поступак кодификације законске регулативе појединих ванпарничних поступака, у Републици Српској још увијек није у потпуности окончан. Као извори права ванпарничног поступка РС, поред Закона о ванпарничном поступку, појављују се и поједини закони којима се регулише материја грађанског материјалног права. Чињеница да научна и стручна јавност Републике Српске до сада није имала на располагању нити један цјеловит научни приступ материји ванпарничног поступка, указује на то да се теоријско обједињавање ванпарничног процесног права Републике Српске у форму књиге, иако врло изазован задатак, до сада није показао успјешно ријешеним.

Књига, под насловом „Ванпарнично процесно право“, аутора проф. др Ранке Рачић¹, која је 2013. године штампана у саиздаваштву Правног факултета Универзитета у Источном Сарајеву са Правним факултетом Универзитета у Бањој Луци, представља први цјеловит приказ, теоријски недовољно истражених процесних института ванпарничног поступка Републике Српске. У уџбенику „Ванпарнично процесно право“, научном методологијом, стилски јасно и садржински кохерентно, аутор излаже материју

* Мр Стојана Кобања, виши асистент, Правни факултет Универзитета у Бањој Луци

¹ Проф. др Ранка Рачић је редовни професор Правног факултета Универзитета у Источном Сарајеву и Правног факултета Универзитета у Бањој Луци.

општег дијела ванпарничног поступка, те карактеристике сваког појединачног ванпарничног поступка. Ванпарнични поступак Републике Српске отвара низ научно-теоријских, али и практичних дилема, а уџбеник „Ванпарнично процесно право“, проф. др Ранке Рачић, садржи оригиналне идеје и запажања самог аутора, те нуди драгоцену научну, али и практичну рјешења спорних процесних питања.

То ову књигу чини незаобилазним путоказом, како судијама, стручним сарадницима у правосудним установама и нотарима, који се са дилемама ванпарничног процесног права свакодневно сусрећу, тако и студентима, и научницима, који се определијеле за детаљнију анализу појединих института ванпарничног поступка Републике Српске.

Структурално гледано, књига „Ванпарнично процесно право“, проф. др Ранке Рачић, ради прегледности, подијељена је у четири дијела: увод у ванпарнично процесно право (стр. 7-49); ванпарничне радње (стр. 49-99); посебни ванпарнични поступци (стр. 99-184); нотаријални поступци и нотаријални ванпарнични поступак (стр. 189-207)

У првом дијелу књиге, обрађена су уводна питања ванпарничног процесног права, која се односе на појам, карактеристике и врсте ванпарничних поступака. У духу питања разграничења да ли једну правну ствар треба ријешити према правилима парничног и ванпарничног поступка, проф. Рачић закључује да, у недостатку адекватног теоријског разграничења између парничног и ванпарничног поступка, разграничење је могуће учинити једино на основу изричитог наређења законодавца. Из тога произилази да се правила ванпарничног поступка примјењују онда када је то одредбама Закона о ванпарничном поступку, или одредбама неког другог закона, предвиђено. У овом дијелу књиге, аутор, потом, прави осврт на субјекте ванпарничног поступка – ванпарнични суд и странке у ванпарничном поступку. Анализа улоге и значаја ванпарничног суда, подразумијева анализу одредаба које се односе на његову надлежност и састав, док је анализа појма странака у ванпарнич-

ном поступку обухватила анализу стицања и престанка страначког својства у ванпарничном поступку. Овај дио књиге, бави се и начелима ванпарничног поступка, као општим правилима, која дефинишу структуру ванпарничног поступка. Аутор примјећује да, иако структура начела ванпарничног поступка, у основи, одговара структури парничног процесног права, начела која су суштински иманентна парничном поступку, немају исто дејство и у ванпарничном поступку.

Други дио књиге, проф. Рачић посветила је анализи ванпарничног поступка. За одређење појма ванпарничног поступка, аутор полази од појма, те облика, начина и рокова за предузимање ванпарничних радњи од стране суда и странака. У том смислу, аутор посвећује дужну пажњу институту покретања ванпарничног поступка, како по службеној дужности, тако и на приједлог странке, току ванпарничног поступка, његовом окончању, те одлукама ванпарничног суда, и поступку поводом уложених правних лијекова. Уважавајући теоријска разилажења по питању правне природе појединих правних лијекова, аутор закључује, да систем правних лијекова у ванпарничном поступку чине редовни правни лијекови: жалба против рјешења, приједлог за враћање у пређашње стање против неправноснажног рјешења и приговор на нотарску исправу, те ванредни правни лијекови: неблаговремена жалба, ревизија, приједлог за понављање поступка, приједлог за враћање у пређашње стање против правноснажног рјешења и ванредни правни лијекови *sui generis*, као што је упућивање учесника ванпарничног поступка на парнични, или управни поступак. Питању накнаде трошкова ванпарничног поступка, проф. Рачић пришла је, полазећи од премисе да су правилима ванпарничне процедуре предвиђена различита правила о њиховом коначном сношењу, у зависности од природе сваког појединог ванпарничног поступка. Као занимљиво, у овом дијелу књиге, обрађено је и питање начина извршења рјешења ванпарничног суда. Аутор, у том смислу, разликује два система извршења – извршење рјешења ванпарничног суда по правилима извршног поступка, уз употребу дозиране

принуде, те извршење по правилима ванпарничног поступка. Само мали број рјешења из ванпарничног поступка спроводи се на начин да заинтересована странка покреће извршни поступак након протека парижног рока, као што је то случај у парничном поступку. Чешћа је ситуација да ванпарнични суд, који је донио рјешење, води рачуна и о његовом спровођењу, нарочито уколико је поступак био покренут по службеној дужности.

Класификација посебних ванпарничних поступака, те посебан осврт на сваки поједини ванпарнични поступак, извршена је у трећем дијелу књиге „Ванпарнично процесно право“, проф. др Ранке Рачић. Разуђеност законске регулативе ванпарничног процесног права у Републици Српској, управо је до изражаја дошла у овом дијелу књиге, имајући у виду то, да су правила појединих ванпарничних поступака садржана у различитим материјалноправним законима – у Закону о нотарима, Породичном закону, Закону о привредним друштвима, Закону о стварним правима, Закону о регистрацији пословних субјеката. Имајући у виду разуђеност и многобројност ванпарничних поступака, у овој књизи су сви ванпарнични поступци класификовани у пет посебних група: поступци за уређење личних стања, поступци за уређење породичних односа, поступци за уређење имовинских односа, нотаријални и остали ванпарнични поступци.

У намјери да направи паралелу између нотаријалних и нотаријалних ванпарничних поступака, аутор је у четвртном дијелу књиге, детаљно обрадио специфичности нотаријалних поступака, у којима поступа нотар у оквиру своје дјелатности, а који су регулисани одредбама Закона о нотарима, као и специфичности нотаријалних ванпарничних поступака, у којима поступа нотар по правилима ванпарничне процедуре, регулисане одредбама Закона о ванпарничном поступку, на начин, како би то учинио суд.

Сваки дио књиге „Ванпарнично процесно право“ проф. Рачић, осим што садржи основне теоријске поставке о појединим теоријским питањима, на прегледан начин обогаћен је и додатним упоредноправним и практичним појашњењима сваког од тих питања, садржаним у антрфилеима.

Примјетно је да је проф. Рачић, овим рукописом успјела постићи садржинску свеобухватност изложене материје, али на врло језгровит начин. Иако се одговори на већину спорних питања ванпарничне процедуре могу пронаћи у теорији ванпарничног права, ова књига, осим осврта на сваку од тих теорија, носи и печат оригиналности научних идеја њеног аутора о појединим питањима ванпарничног поступка.

СУДСКА ПРАКСА